

демонструють низький рівень нетерпимості до невизначеності, що свідчить про їх здатність ефективно адаптуватися до непередбачуваних ситуацій і проявляти гнучкість у реагуванні на зміни. Це також вказує на високий рівень стійкості до стресу, готовність справлятися з незапланованими ситуаціями та здатність до самоконтролю. Загалом, результати дослідження свідчать про те, що студенти демонструють значний рівень психологічної стійкості та здатність адаптуватися до умов невизначеності, що є важливою складовою їхнього розвитку в умовах сучасних соціальних і глобальних викликів. Результати кореляційного аналізу показали, що існує позитивний зв'язок між рівнем стійкості студентів та роком їхнього навчання. Це означає, що в міру просування в навчанні студенти стають трохи стійкішими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каламаж Р. В. Психологія професійної самосвідомості студентів: навч.-метод. посіб. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. 200 с.
2. Касьянова Н. В. Концепція формування кумулятивної стратегії розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки, №4, 2009. С. 78–82.
3. Капранов Я. В., Громова В. О. Термінологічне поле поняття «Ступінь резилентності» у психолінгвістиці. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/3007>.
4. Литвин С. В. Толерантність до невизначеності як психологічний конструкт. *Psychological journal*. 2019. № 1 (21). С. 90–107. URL: <https://doi.org/10.31108/1.2019.1.21>.

МОТИВАЦІЙНО-ГЛИБИННЕ ПІЗНАННЯ МЕХАНІЗМУ «ВИМУШЕНОГО ПОВТОРЕННЯ» ПОВ'ЯЗАНОГО ІЗ ФІКСАЦІЄЮ НА ДРАМАТИЧНІЙ СИТУАЦІЇ ЖИТТЯ МИНУЛОГО ДОСВІДУ СУБ'ЄКТА

Галушко Л. Я.

*Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)
L.Y.Halushko@cuspu.edu.ua*

У сьогоднішніх реаліях виконання задач психологічної підтримки особистості у прагненні до самоактуалізації, конструктивної позиції суб'єкта та власного життєвого шляху, адаптивної готовності до складних умов сьогодення та здатності здійснювати зміни є необхідними. Тому важливого значення набуває вирішення проблем, пов'язаних з почуттям смисловтрати, знецінення власного життя, яке може призвести до екзистенційного вакууму та відчуття порожнечі.

Мета статті – здійснити теоретико-методологічний аналіз мотиваційно-глибинного пізнання механізму «вимушеного повторення» пов'язаного із фіксацією на драматичній ситуації життя минулого досвіду суб'єкта.

Відповідно до положень психодинамічної теорії, психологічний захист виконує подвійне навантаження: з одного боку, сприяє реалізації інфантильних неусвідомлюваних інтересів суб'єкта, що створює (хоча й уявними способами) відчуття внутрішньої інтегрованості, а з іншого боку – охороняє соціальне «обличчя» ідеалізованого Я [2]. Це шлях суб'єктивно-інтегративної реалізації глибинних цінностей при їх асиміляції в адаптивні форми соціальної поведінки. Тому процес адаптації завжди обтяжений «захисними» похибками, що задаються глибинними нереалізованими інтересами Я, які підпорядковані спрямованості та активності прихованої мотивації [2]. Система психологічних захистів породжує відступ від реальності та спотворення соціально-перцептивної інформації. Це спричинює дисфункції психіки і призводить до дезадаптації, що вкрай небажано для суб'єкта, оскільки задає ризик негативної дезінтеграції. Автоматизовані форми захисту, що підсилюються очікуваннями та ілюзіями ідеалізованого Я, заподіюють шкоду психіці та створюють передумови для деструктивних процесів, чим завдають імпульс новому витку активності захисту, що породжує феномен «хибного кола». Така багатшаровість прояву психологічних захистів знижує емоційну чутливість суб'єкта і породжує закритість для нового досвіду. Так, захисти, з одного боку, інтегрують психіку (на апокрофічно-ілюзорних засадах), а з іншого, – дезінтегрують через відступи від реальності, створюючи передумови для стабілізації протиріч.

Спрямованість динаміки суб'єктивної інтеграції представлено у наукових дослідженнях академіка НАПН України Т. Яценко, де репрезентовано основні механізми групової динаміки та індивідуально-особистісних змін. Це сприяло набуттю нового змісту закону «вимушеного повторення». Механізм «вимушеного повторення» пов'язаний із фіксацією на драматичній ситуації життя. Вимушене і відтворює переживання з минулого, яке немає можливості бути задоволеним і створює, як зазначає Т. Яценко «ситуацію перегонів, які є програними для суб'єкта заздалегідь. Це гонки із власною тінню-моделлю, які призводять до символічної смерті» [3] оскільки визначають повтори драматичної ситуації. Цієї позиції дотримується Р.Грінсон, стверджуючи, що повторення минулого спрямоване на задоволення фрустрованих потреб у цьому минулому. Перенесення (повторення) минулого досвіду є помилковим розумінням реальності засобами минулого, воно тісно пов'язане із почуттям провини, нереалізованої агресією, та з інстинктом смерті [3, 5].

У дослідженнях М. Канн вимушене повторення, створює ілюзію вдалого завершення ситуації, яка повторюється, Ситуація із позитивним завершенням не може відрізнятись від тієї, що зумовлена конфліктом, фрустрацією та почуттям провини [1, 6]. Отже, вимушене повторення пов'язане з динамікою енергії витіснення подій, що відбувалися у дитячий період життя суб'єкта. Важливим у позиціях дослідників Р. Грінсона М. Канна, Ф. Перлза, Т. Яценко є центрування на тому, що вимушене повторення відновлює травмівні переживання минулого та визначає спотворення реальності, а з тим і дезадаптаційні прояви у поведінці суб'єкта [4]. Тенденція до вимушеного повторення пов'язана з нереалізованими переживаннями, почуттям провини тощо.

Феномен вимушеного повторення ототожнюється, як стверджує Ф. Перлз, з незакінченою ситуацією чи неповним гештальтом. Дослідник зазначає, що як тільки створюється гештальт, він стає частиною організму людини. Зміна ж пов'язана з виштовхуванням його з фону та втратою енергії для реорганізації цього гештальту [3, 5]. Механізм вимушеного повторення орієнтований не стільки на смерть, а скільки на життя, бо спрямований на подолання травмівної ситуації, щоб виникла як можливість розвитку особистості. Порушення енергетичного балансу створює неповний гештальт, незакінчена ситуація, яка спрямовує організм на пошук шляхів (інтеграції) відновлення втраченої, заблокованої енергії.

Вимушене повторення діє на несвідомому рівні і може виявлятися у відчутті внутрішнього дискомфорту, нападах тривоги, які сигналізують про несвідоме повторення травмівної події, де емоції, які виникали, були повністю відреаговані. Розкриваючи зміст парадоксу повторення ролей у житті суб'єкта О. Феніхель зазначає, що людина неусвідомлено шукає повторення ситуації, що травмує, де Я суб'єкта несвідомо потребує повторення травми для звільнення від внутрішньої напруги, але така дія лише актуалізує цю напругу, що визначає хибне коло» [2, 3].

Отже, вимушене повторення драматичних переживань здійснюється на несвідомому рівні та може бути формою парадоксальної адаптації суб'єкта до пережитої драматичної події. Глибинне пізнання сприяє об'єктивуванню тих проблем респондента, виникнення яких пов'язано із системою психологічних захистів, які сприяють розумінню суб'єктом залежності поведінки від минулого (дитячого) досвіду, бачення інфантильних витоків фіксованих поведінкових проявів, повторюваних у ситуаціях спілкування. Тому участь у психокорекційному процесі мотиваційно-глибинного пізнання уможливорює розуміння особистісних протиріч, які не будучи представлені в свідомості можуть виявлятися у певних актах поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галушко Л. Я. Мотиваційні детермінанти глибинного пізнання в контексті психологічних захистів. *Психологічні координати розвитку особистості : реалії і перспективи* : зб. наук. матеріалів V Міжнарод. наук.-практ. онлайн-конф. (27-28 квітня 2020 р., м. Полтава). Полтава, 2020. С. 26–29.
2. Наукова школа академіка НАПН України Тамари Яценко : колективна монографія / за заг. ред. акад. Т. С. Яценко. Дніпро : Інновація, 2019. 350 с.
3. Некрут Т. В. Глибинне пізнання особистісних протиріч студентів з обмеженими функціональними можливостями: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Луцьк, 2016. 23 с.
4. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання. Навч. посіб. К. : Вища школа, 2004. 679 с.
5. Yatsenko Tamara, Halushko Lyubov, Ivashkevych Ernest & Kulakova Larysa. Dialogue in In-Depth Cognition of the Subject's Psyche: *Functioning of Pragmatic Referent Statements Psycholinguistics*. Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav. 2022. №31(1). P. 187–232.

ОСОБЛИВОСТІ КРИЗОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Гальцова С. В.

*Комунальний заклад «Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти»
haltsovas179@gmail.com*

Завжди військовий конфлікт супроводжується високим рівнем стресу, тривоги, страху та безпорадності. Війна викликає значний стрес на когнітивному та емоційному рівнях. Психологи та кризові консультанти зіштовхуються з великим навантаженням через зростання кількості звернень і потребі в емоційній підтримці людей, що зазнали травмуючих подій. Особливістю кризового консультування в умовах війни є необхідність швидкого реагування, мобілізації обмежених ресурсів і надання допомоги в умовах відсутності стабільного доступу до традиційних психологічних сервісів.

Мета дослідження – теоретичний аналіз значення кризового психологічного консультування в адаптації особистості до нових умов та уникнення психологічних розладів в воєнний період.

Психологічні дослідження у сфері кризового консультування займають ключову позицію в сучасній науці, зокрема в умовах зростання кількості кризових ситуацій, як природного, так і соціального характеру. Військові конфлікти, пандемії, економічні нестабільності, терористичні акти та інші катастрофічні події значно посилюють психологічне навантаження на людину, збільшуючи попит на психологічну підтримку та інтервенції.

Як зазначає Т. Титаренко, кризове консультування як різновид консультування психологічного – це забезпечення підтримки та